

Kusta Toom.

Ahned neiud.

Naljamäng ühes waatuses.

Tartus.

Hermann'i trükitaja trükk.

E 7832

29825

IV

Ahned neind.

Lustmäng ühes waatuses.

Kusta Toom.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

447716



Gartus.

Hermann'i trüff ja kirjastus.

1923

Djalised:

Peeter Nurmeots, mõisaomanik Wenemaal.

Jaan, talufulane ja küla pillimees.

Koosi, Saaremäe taluperemehe tütar.

Juuli, Mätistiku taluperemehe tütar.

Miina, Saaremäe talu teenijatüdruk.

Koht: Saaremäe talu õuemuru. Aeg: olewik.

1. etendus.

P e e t e r : (wiisakalt riides, tuleb aegamööda läbi wärawa õune ja räägib unistades pool-kõwasti) Witte ühte hinge pole kuskil näha . . . ei tea kas on Saaremäe pere-rahwast kodusti wõi . . . (Istub pingi pääle.) Kui ruttu see aeg ometi läheb . . . ammu see oli, kui ma siin-samas Saaremäe talu õues töötasin ja talitasin kui armetu seatarjane, ma mäletan seda nii selgesti, kui oleks see alles eila olnud . . . Ometi saab sellest juba wiistest-kümmend aastat tagasi . . . Kui ruttu aeg omet, mööda läheb . . . Mül oli kange tahtmine edasi püüda, millegiks saada . . . Ja ma olen enesest mehe teinud — — (jääb jälle mõttesse). Kuid siiski: lapsepõlv oli ilus aeg, nagu imetaunis muinasjutt . . .

2. etendus.

S a a n : (tuleb aeglaselt ja hooletult taarutades ning willet küües, näeb siis Peetrit).

P e e t e r : Tere, külamees! Kui sul aega on, siis istu pingi pääle ja ajame mõne sõna mõistlikku juttu.

S a a n : Tere tere! Mjast pole minusugusel kunagi puudust, aja poolest olen ma päris miljonär.

P e e t e r : Ma olen wõõras ja tahtsin niisamuti ühte ja teist küsida.

S a a n : (Istub teise pingi pääle Peetri wastu ja hakkab siis plotskit tegema). Kust poolt see wõõras herra siis on?

Peeter: Õige laugelt. Kuid ma olen siin külas sündinud ja ülestaswanud.

Ja an: Wõi nii. Olets nagu ikka tuttav, kuid mitte ei tule meelde, kus ma Teid enne olen näinud.

Peeter: Ma olin arwata wiineteistkümmne aasta eest siin talus seakarjus —

Ja an: (kargab üles ja hüüab) Mis! Siis oled sina ju see wäike Peeter, kes Wenemaale mõisa walitsejaks õppima läks. Tere tulemast, wana sõber (ulatab teisele kätt) kui sa ennast weel lubad nii nimetada.

Peeter: (rapulab südamlikult teise kätt) Mis-pärast mitte, Jaan!

Ja an: Tulid ikka nagu tuttav ette, kuid ei tahtnud siin fiiski enam kudagi ära tunda. Mõtlesin, kui kaua aega me eram teineteist ei ole näinud. Oled õige toredaks herraks muutunud, küllap sul nüüd käsi ikka hästi läib?

Peeter: Sul on õigus, mul läib käsi kaunis hästi nii et mul waja ei ole pundust kannatada. Oma tööga jõudsin ma niipalju raha teenida, et Wenemaal ühe mõisa sain osta.

Ja an: Siis oled, — olete pidin ütlema — päris mõisa herra. Urge pahaks pange, et ma nii —

Peeter: Jäta niisugune kõne, Jaan. Raha ja rikkus ei ole minu hinge mitte suutnud tuimaks ja uhkeks muuta, waid ma tunnen nüüd selgemalt kui kunagi enne, et raha kõrwaline, tähtsusetu asi on ja inimese hinge puhtus ja waimuharidus kõigesuuremaks waraks tulewad arwata. Palun siin, jäta see aupallik toon ja pea mind nagu ennegi — sõbraks.

Ja an: (istub tagasi) Häameelega.

Beeter: Ma tulin nüüd oma koduküla waatama, sest süda ei jäänud muidu rahu. Ole hää mees ja jutusta, kuidas siin ka selle aja sees on elatud ja olnud. Aga kõigepäält kõnele, kuidas sul enesel ka täsi käib.

Ja an: Minu elust pole hääd jutustada midagi. Tead ju küll, mis sugune ma olen: kõrtsis norutamine, külapoistega ümberwedelemine, pilli mängimine ja tüdrukute pääle jahti pidamine on minu kõigesuurem lõbu ja rõõm. Selle aja sees, kui sina ninapidi raamatutes seisid ja ilmwõimatuid plaanisid haudusid, nagu muud inimesed ütlesiwad, selle aja sees logerdasin mira niisamuti ja tegin wallatust. Nagu sa mind näed, niisugune ma nüüd olen; üks kõrtsijoodik, härmonitamängija, poiste ja tüdrukute paaripaneja, muud midagi.

Beeter: Wõi poiste ja tüdrukute paaripaneja. See on ju kah omast kohast amet. Aga mispärast sa ise mõnda neid ära ei wõta, aeg oleks selleks juba ammugi käes.

Ja an: Ära räägi, kulla wennaš, ära räägi. Ilmaski ei tee ma seda rumalust, mitte ilmaski. Niikaua kui mul weel täit aru pääs on, niikaua ei lasa ma ennast ühelgil tüdrukul altari ette meelitada.

Beeter: Tõesti!? Mispärast siis?

Ja an: Mitte ilmaski! Nad on kõik halwad, südameta, wastikud. Oo, wa wennaš, ma tunnen neid ju läbi ja läbi. Ma olen neid küllalt uurinud, eest ja tagast. Mitte ilmaski ei tee ma seda lollust. Sa ei wõi arwatagi, kuidas ma neid põlgan.

Beeter: Seleta siis ometi mulle ka, mispärast sa neid nii wihkad?

J a a n: Kui see sulle igaw ei ole, siis ma seletan. Waata: esimene asi, mis mulle naesterahwaid wastumeelseteks teeb, on nende südameta, tundmusteta oled ja — raha himu. Do, ja ei wõi arwatagi, kuidas nad raha ja wara järele maiad on. Raha eest wõib nende juures kõike saada, raha ja kää elu eest on iga naesterahwas walmis kõike müüma, oma hinge, leha, kõike —

P e e t e r: (tõsiselt) Bea natuke kinni, wa sõber. See ei ole sugugi tõsi, mis sa jääl kõnelesid. Seda kõnelesid sa ainult wiha pärast. Du küll kahjuks tõsi, et kõlbline elu meie kodumaal wäga langemas on, kuid ometi on enamjagu Eesti neidusid ja noorituid auusad, puhtate elufommetega ja wooruslikult kaswatud. Wõib olla, et sina halbade naesterahwastega oled kokku puutunud, aga ega sellepärast sinu otsus ometi tõikide naesterahwaste kohta õige ei ole.

J a a n: (naerab kibedalt) Hahaha! Kuula mis see puhas poisj säääl räägib! Ma näen, ja ei ole naesterahwastega mujal kokku puutunud kui kirikus ja pidudel. Ara tule siis minuga waidlema, kuna mina neid igas kohas ja igas seisukorras olen tundma õppinud. Sa arwad wist, et ma jonnii ja wiha pärast nii kõnelen?

P e e t e r: Seda ma arwan küll.

J a a n: Ekksid, wennas. Mina olen ka nendele järele jooksnud kui narr. Ma olen nende pärast päris lollisid tükk teinud. Kuid mida enam ma naesterahwaid tundma õppisin, seda enam hakkasin ma neid põlgama.

P e e t e r: See on ju kurb lugu.

J a a n: Ma õpisin naesterahwast, kes ennast mitte raha eest ei müü, kuid ilmaasjata. Ma usun, et ma niisugust naesterahwast ilmas ei leiagi.

Peeter: Ära pahanda, et ma julle vastu räägin, aga ma usun fiiski, et nende seas ka häid ja wooruslisi inimesi on.

Ja an: Wõid uskuda kui tahad, mina küll seda enam ei suuda. Aga mis ma pidin küsima, kas sa oled juba abielus wõi ei ole?

Peeter: Ei ole. Ma ei leidnud Wenemaal kedagi, kes mulle oleks meeldinud. Soowisin kodumaal ringi waadata, ehk leian siit omale meeldima ja tubli eluseltsilise.

Ja an: Sinule oleks iga tüdruk walmis minema, ja oled ju rikas.

Peeter: Wõib olla. Kuid ma ei soowiks sugugi niisuguse naesterahwaga kokku punituda, kes mind mu waranduse pärast püüab ja mind petab.

Ja an: Tõepoolest, see oleks wastik.

Peeter: Kas tead, misugune tore mõte mul tuli? Teeme sedawiisi: ära kõnele kellegile, et ma rikas olen, waid räägi igaleühesele, kes küsib, et ma Wenemaal kuski piimawabrikus alam töömees olen, kolm rubla kuus palka saan ja nii itka edasi. Sa saad ju aru. Sedawiisi on kõigehõlpsam neid tähelepanna ja uurida. Saab näha, kuidas mind siis mu kodukülas vastu wõetakse.

Ja an: Sedawiisi võib teha küll, kui sa tahad. Muudkui seda ma ütlen julle küll juba ette ära, et niisugust naesterahvast, nagu sa otsid, ei leia sa siin külas ega terwes ilmas.

Peeter: Saame näha. Aga jutusta nüüd ka kuidas sinu pool see eluolu on ja kuidas inimesed elawad. Kas Koofi on juba mehel?

Jaan: Wõi mehel! Kunas ta roo mehele
 jai! Kes sihufest mõtab! Wanats tüdrukuts ikka jääb,
 muud midagi. Siin külas on ju hirmus palju mehi,
 kes abielusse astuda ei soow, nagu minagi.

Beeter: Kus Miina nüüd on?

Jaan: Misjugune Miina?

Beeter: Noh, minu endine kaaskarjane ja
 kooliõde ikka.

Jaan: Ah see. See on ja praegugi siin ta-
 lus tüdrukuts.

Beeter: Misjugune inimene ta on?

Jaan: Misjugune inimene? Misjugune ta
 on, wagune ja mõistlik tütarlaps teine, ei kõnele palju,
 sellepärast peawad mõned teda tositejeks. Aga seda
 ta ei ole, ta on ainult väga wagune ja tagasihoidlik
 tüdruk.

Beeter: Wõi sedawiisi! (Püstitõustes). Ma
 lähen sisse, soowiksin oma wana peremeest teretada ja
 temaga juttu ajada. Kas sa tuleb ka?

Jaan: Lähen warsti, mul on siin enne veel
 ühteteist toimetada.

Beeter: Nägemiseni siis. (Läheb ära).

Jaan: Nägemiseni!

3. etendus.

Jaan: (kõnnib edasi tagasi ja suitsetab wilkat) Ha-
 haha! Misjugune tena lugu! Waene lambapää!
 Ei oleks uskunud, muidu nii tark mees, Wenemaal
 omale suure waranduse lotku ajanud ja jundas teab
 mis veel, aga kui jutt naestesse puutub, on ta rumal

nogu pörsas. (Kõnnib jälle ja mõtleb). Aga siiski, ta on nüüd hääl järjel ja temast peetakse lugu, kuna mind juba minu seltsimehedki põlgama hakkavad. (Müüritub vihaseks ruskaid). Aga oota, ma tahan ju õnnelarilasse tilgata tihvti poetada. Küll ma sulle näitan! Juba lapsest saadik peeti sinust enam lugu kui minust, jina olid tark, häa, mina rumal ja üleaanetu. Ei ole sugugi liig, kui jina ta natukene pettust ja mõrudust tunda saad . . . Oota oota —

4. etendus.

Roosi: (tuleb ja hakkab kõrgilt terava häälega rääkima) Mis sa ometi vedeled, wana laistworst, kas tööst puudus on, et sa siin taarutad! Kas jälle kõrtsis käisid, wõi olid ööse oma Maali pool, wõi kuidas selle lita nimi on, kelle pool sa käid?

Saan: (pilgutab kawalasti filmi ja astub teisele taarutades samm-sammult lähemale.)

Roosi: (taganeb eest ära ja hüüab põlglikult) Ära tee siin kedagi oma wigurit, waata kui ma ütlen isale, ta ajab siis su malgaga oma õuuest wälja. Riisugune! — — Wõi muidu jookseb minu järel, aga öösi käib wa ilma-lirwa poole. Peaks sa weel kunagi öösi oma jalga minu juurde aita tõstma.

Saan: Kuusa nüüd, Roosite . . . ära ole kedagi nii kuri . . . mul on sulle väga häa uudis teatada . . .

Roosi: (endist wiisi põlglikult) Sihutejel weel mõni uudis wõi — — — Igawene logard! (Saab siis uudishimuliseks ja küsib): Mis uudis sul siis oli?

Saan: Wuidu ma ei ütle, kui pead lubama, et sa öösi mind enese juure aita lajeb.

Koosi: Ara jampsi, ütle parem oma uudis ära, ruttu.

Saan: Kas lubad?

Koosi: Võid ju mõnikord tulla, aga uudis, ruttu, noh! —

Saan: Kas sa mäletad weel meie tarjapoisikest Peetrit?

Koosi: Kas seesama, kes ikka raamatuid luges ja niijuguseid tarku jutte ajas. Mäletan väga hästi, aga mis sa sellest küsid?

Saan: Tema tuli täna siia.

Koosi: Tõesti! Mis ta siit tahab? Kas ta rikas on, kas ta ilus on? Ütle ruttu, oh! —

Saan: Ilus? Ma ütlen sulle, ilus kui pooljumal, just kui Kalewipoeg. Ja rikas ta, kole-rikas. Tal on Wenemaal mõisa ostetud.

Koosi: (hakkab hüppama ja kilkab) Oh sa helledene aeg, wõi rikas, wõi ilus! Siis tuli ta mind wõtma jah, mind wõtma, oh sa taewake. (Jäab hakki jälle wagu ja küüb kartlikult): Aga ehk on ta juba abi-elus?

Saan: Ei ole! Sellepärast ta just tuligi, et koduküllast omale teistpoolt wiia.

Koosi: Doh, siis ta wõtab mind, mispärast ta siis muidu kõigefite siia tuli!? Sa taewake: mõisaomanik! Jah, mind, mind peab ta wõtma ja sina pead sääl juures mind aitama. Kas sa minust temale midagi kõnelesid? Kas sa kiitsid mind, et ma ilus, tark ja häa olen?

Saan: Ei olnud naesterahwastest juttu. Aga kuula weel midagi: tema on kole-rikas —

Koosi: Oh ja heldeke, mind peab ta wõtma! —

Jaan: — kuid ühtlasi ka hirmus weider mehike. Tema otsib omale abikaajat, kes talle armastuse, aga mitte raha-ahnuuse pärast lähets. Ta on nii jõukas, et talle see midagi ei tähenda, kas ta pruudil warandust on wõi mitte.

Koosi: Sa heldeke!

Jaan: Müüd on ta väga kena plaani wälja mõtelnud, et omale hääd ja tublit naist otsida: ta tahab ennast siin waese töölisena wälja kuulutada. Pane aga tähele, ta räägib igaleühele, et ta Wene maal ühes piimawabrikus alam tööline on, kolm rubla kuus palka teenib ja nii ikka edasi, aga är. sa seda usu.

Koosi: Ah, see on suurepäraline! Romanides tuleb ka nii ette. (kilkab jälle) Mind, mind, mind peab ta wõtma, ei kedagi muud! Ole terve Jaan, et sa mulle abits luhad olla ja aita mind edaspidi ka, eks? (Astub poisi juurde ja paitab sellel palet) Ole nii hääd ja kuhu poiss, kas oled, Jaanikene!?

Jaan: Küll ma olen! Ajame ta ilusti kotti, nii et ta ise ei märkagi. Tee nagu usufsid sina ta juttu, kui ta sulle oma waesusest kõneleb ja räägi kõiksugu tarku ja mõistlikka juttusid, tema armastab seda väga. Ütle et sa raamatuid armastad lugeda, et sa ennast häameelega edasi koolitada soowitsid ja nii ikka edasi. Kõige päält kõnele talle muidugi seda, et sa kedagi meest ta raha pärast ei suudaks armastada. Ütle talle, et sa ialgi raha ei waranduse pärast abielusse ei astu. Koh, küll sa ise juba paremini ostad.

Koosi: Sa muidugi, jäta see täiesti minu hoolets. Ah, ma olen nii rõõmus! Kui mehele jaoks, ei oleks enam hirmu, et wanaks tüdrukuks jään. Huih! (Läheb häpates ära.)

5. etendus.

J a a n: Ufi läheb toredasti. Koosist kõneldakse küll, et ta natuke kergats või lollakas olla, aga külap' ta selle poisi sisse veab. Sellepääle on naesed osavad kōit, olgu nad muidu mis nad on. (Kõnnib vaikides edasi-tagasi ja räägib siis jälle): Aga siisgi — — ei tea midagi! Koosi on juba hästi wana, ilus ta ei ole ja — kerge-aruga on ta ilka ka. Ta võib kergesti kōit selle asja ise ära rikkuda. Ei tea nüüd, mis hääks nõuks wõtta? (Kõnnib jälle edasi-tagasi, hüüab wiimati): Ha! Nüüd ma tean, mis teha. Mätistiku talu rahwas on talle sugulased, wististe läheb ta warsti sinna ka. Lähen sinna ja annan Mätistiku Juulile ka asja teada, külap see tüdruk juba ostab. See tüdruk on kui nõel, selle ees ei pea ütski asi. Hahaha! (Sammub wärawa poole). Koh, saame näha, mõisniku isand, misjuguse näo ja wiimati teed, kui ja omale Saaremäe või Mätistiku talust hää ja wooruslise perenaese kodu wiid. Haha! (Läheb ära.)

6. etendus.

K o o s i ja **B e e t e r** (tulewad aeglaselt elumaja uksest wälja ja sammuvad pingi juurde.)

K o o s i: Ah, kui ilus ilm täna on! Kui wagune ja selge. Ohtul oleks hää taasikuuse jalutama minna. (Istub). Istuge ometi. Teil ju aega on?

B e e t e r: (istub) Tänan wäga.

K o o s i: Mispäraast teie ilka nii tõsine ja kurb olete? Kas teil Wenemaale mõni kallid neiu maha jäi või on teil muidu tuju halb?

B e e t e r: Mitte sinnapoolegi. Kuidas te sellepääle tulete?

Rooſi: Teie olete nii tõsine ja waitne, nii et armama peab, kui ei oleks Te millegagi rahul.

Peeter: Oh teaksite, ma olen väga rõõmus, et jälle kodukülas wiibin. Iseäranis olen ma Teile tänulik, et mind nii lahkesti vastu wõtſite.

Rooſi: (wiskab warjamata õrnasid pilkusi Peetri pääle) See ei ole sugugi tänuväärt. Kui te weel ſiin karjas käisite, olite päris omra lapse eest, kuidas wõisite ſiis nüüd teiſt ſugust wastuwõturiſt oodatagi. (Clawamalt) See on väga hää, et te meile tulite. Iſa on jelleüle väga rõõmas. Ta lubas pühapäewal Teile auuks wäiteſe pidu ära pidada. Te jääte ometi weel mõneks ajaks meile, eks?

Peeter: Häämeelega, kui lubate.

Rooſi: Ah, ſee on hää! (Häägib õrnalt, piilub wahel Peetri poole.) Kas te mäletate weel kuidas me karjas ja koolis käisime? See oli ilus aeg. Wul oli hirmus tahju, kui te meilt lahkusite ja kaugele ilma läksite. Mäti mõtleſin, ei tea kus ta nüüd elab ja kuidas ta käſi peaks käima. Te olete wõinud ometi wahel kirjutadagi.

Peeter: (aeglafelt) Ei tulnud ſeda nagu ettegi. (Waatab Rooſi poole.) Aga küll te olete ſelle aja ſees kauniks neiuks ſirgunud. Ma ei tundnud Teid eſite äragi.

Rooſi: Mõteltge ometi ka, kus ſee maailmatu pikk aeg, kus me teineteiſt ei ole näinud. Siis olime alles wäiteſed lapsed.

Peeter: (unistades) Ja nüüd oleme mõlemad ſelles wanaduses, kus paras aeg on abieluſſe astuda. Mina wõtan naeſe ja teie lähete mehele.

Rooſi: (naerab edwistades) Oh! (waatab Peetrile õrnalt ja häbelikult otſa.) Kes mind wõtab, ma ei ole ju ilus ega rikas.

Peeter: (waimustatult) Kes siis veel ilus on, kui Teie seda ei ole? Teie olete ilus, wägo ilus ja ma pean oma koduküla noorimehi küll päris juhmideks pidama, et nad niisugust kaunist maasikat pole märganud ära noppida. Alles siis, kui mõni wõdras tuleb ja seda teeb, märkawad nad oma sõgedust, kuid siis on juba kõik hilja.

Koosi: (häbelikult ja tasa) Mis te ometi niisugust juttu ajate. Te' ainult pillkate mind.

Peeter: Ei, Koosi, mul ei ole vähematti pillkamise himu ja Teid ei suudaks ma iganeski pilgata. Ma oleksin häameelega walmis ise oma sõnu täidejaatama, kuid — kuid ma kardan et ma — siisketukun. Kes tuleb niisugusele weriwaelele ja armetule töömehele, nagu mina olen. Ei keegi, ehk olgu siis mõni õige peratu julanelüdrut wõi lest naene.

Koosi: Ah, misjuguiseid imelikka juttusid Teie ajate! Teie tunnete wisi ainult halbu naesterahwaid ja arwate siis, et kõik niisugused on. Siis Te elsite küll raskesti. Waadake näituseks mindgi, mina olen kindlasti töötanud, mitte ialgi raha wõi waranduse pärast abielusse heita, waid ainuli armastuse sunnil. Isa on mind küll mitu korda sundinud rikkaid kosilasi wastu wõtma, kuid — (Läbi ukse kuulduw Juuli heledat hääet: Koosi! Koosi! Kus sa ometi oled?!) Mind otsitakse, ma pean siisse minema. (Õige pahaselt): Ei tea, kes see peaks olema. (Tõuseb üles) Dodake, kuni ma tagasi tulen. (Läheb ära).

7. etendus.

Peeter: (jääb piigi pääle istuma ja räägib iseeneses pool waljusti) Küll on selle maanurga elanikud sellest saadik

imelikuks muutunud, kui ma siit ära läksin. Ma rääkisin Saaremäe peremehele ja Mätistiku Andres'ele, et ma waene kui kiriku rott olen, aga sellest hoolimata wõetakse mind nagu mõnda auuwõõrast wõi oodatud külalist lahkesti wastu. Tüdrukud on minu pärast otse kui arust ära. Ei tea, kas siin iga hulgust ja wanderfelli nii hästi wastu wõetakse? . . . Siis on siin külas ju päris paradisis maa pääl. Ei oleks uskunud, et Roosist nii mõisilik, wiisakas ja karste tüdruk on saanud; kui ma siin alles karjas käisin, oli ta alati uhke ja riakas ning ajas külapoistega ümber. Nüüd aga on ta läbi mõistlik tüdruk. Oh Jaan, kuhu jääwad nüüd sinu jutud ja arwamised . . . Rahju et Roosi juba nii wana on, ta on minust wist kolm aastat wanem. Aga mis see teeb! Päris kena naisule saaks temast Aga Miina! . . . see on itka weel niisamasugune alandlik ja tasane tüdruk, nagu ta ennegi oli. Aga kui ilusaks ja kauniks neiuks ta on sirgunud . . . ei tahtnud esite tõepoolest teda äragi tunda. Kuidas ta argelt mind teretas ja mulle oma suurte sügawate sinisilmadega otša waatas . . . (Istub natuke aega waikides, kargab äkitselt üles, hingab sügawalt, waatab ühksilmi enese ette maha, raputab äkitselt päiega ja hüüab): Ei! Ma ei wõta siit kedagi, ma ei astugi abielusse! Elutsajaks jään wanapoisiks . . . juba homme sõidan siit ära! . . . (Sammub äritatult edasitagasi. Elumajas kuulduw ukse juures neiu kõne hää. Peeter kargab ülesse ja waatab ohtides ümberringi). Nende lobisewate plikadega ei soowiks ma küll enam ühegi hinna eest seltsida. Kui kuhugile ära põgeneda saaks. (Poeb kuhugile ukse taha wärawa wõi pöõsa warjule wõi mujale warjulisesse kohta.)

S. etendus.

Roosi. Juuli.

Roosi: Ära läinud juba. Tal läks wist igawaks mind oodata. Roh, ega sellest suurt wiga pole,

meil on ju tahekefi lah hää juttu wista. (Istuwad pingi pääle. Juuli wõtab nüputöö, heegeldamise wõi sukakndumise kätte ja hakkab waikides töötama.) Kas tema teiepool käis, Juuli?

Juuli: Wisjugune tema?

Koosi: Roh, Beeter ifka. Meie endine tarja-pois.

Juuli: Muidugi käis.

Koosi: Mis ta kõneles ta? Eks ole tõsi, ta on tore pois.

Juuli: Muidugi on ta tore pois. Ei kõne-
lenud iseäraliktu midagi. Ujas niifamati juttu, kui
kunagi jugulane. Tema — (Tahab nagu midagi ütelda, kuid
atab siis lause pooleli ja kumardab töö kohale.)

Koosi: Mis Sa tahtsid ütelda, Juuli?

Juuli: Kas seda maksab sulle üteldagi?

Koosi: Ütle ifka Juulikene, kooliõdekena. Mis
Sa minust piinad?! Kas temast midagi tahtsid kõnelda?

Juuli: (haugutades) Temost? (Ukkelt). Muidu-
gi temast. (Pilkawalt). Ära looda, ega ta sind ei wõta.
Kui tal täit aru weel pääs on, ei lase ta ennast
niisugusel wana tüdrukureol kui sina oled, ära meeli-
tada.

Koosi: Niipalju ja teadgi, õeke. (Maerab).

Juuli: Tean mis ma tean, kuid niipalju ma
tean küll et Sina Beetrit ei saa. Tal on minu isaga
minu pärast juba kõif ära kõneldud ja asi on peaaegu
niihästi kui kindel.

Koosi: (kõneleb püsti) Waletad, häbemata! Wind
wõtab ta! Peaegu kõnelesime sellest ja kui sind maita
just parajasti eksitama ei oleks tulnud, oleks meie
wahel nüüd kõif juba küps olnud

Juuli: (hõnseb ka püsti) Kelleks Sa mind õige pead, et Sa mind niisuguse lapsiku lobaga narri-ma tuled? Kas Sa mind ka lollakats pead mõi? Ma ütlesin sulle juba, et Sind ei võta keegi muu kui mõni niisamasugune põrunud pääga, nagu Sa isegi oled.

Roosi: Keda ja sõimad!? Kuidas ja tohid minu peigmeest ära meelitada!?

Juuli: Peigmees! (Naerab pilkawalt.) Hahaha! Roosi, ära ennast wäljaneerda lahe. Niisugusel nagu Sina oled, on ka peigmees. Hahaha! Võib olla, et ta Sind narrib mõi ütles ta sulle wiisakuse pärast lahtemaid sõnu, mida Sina a mastuse awalduseks pida-sid. Hahaha! Kui ta kodukülas nii wõõras ei oleks ja Sinu tempusi teaks, ei räägiks ta Sinuga enam mitte sõnagi.

Roosi: (waljusti) Häbemata!

Juuli: (põlastawalt) Balun Sind, ära kirjenda nii waljusti.

Roosi: Häbemata lirma! Tahad minult peigmeest ära meelitada.

Juuli: (terawa häälega tigidalt) Kes on lirma? Ah mina?! . . . Kas mina lasen õõjeti iga külapoissi enese juurde nagu sina teed, kas mina wäherdan iga hulguisega tee ääres kraawis ja põõsas?! Mis!?

Roosi: (pilkawalt) Ei jeda Sa ei tee, Sa toime-tad niisuguseid asju ainult salaja pimeduse kätte all nii et keegi teada ei saa. Sa teed ainult rikaste mees-tega sehwiti . . . juba ma Sind tean, alatu . . .

Juuli: Keda ja teotad!

Roosi: Kelle käest ja peigmehe püüad ära meelitada!

Juuli: (põlastawalt naerdes) Riisugusel ta peigmee! (Maerab). Hahaha!

Koosi: Juuli, kui Sul weel wähegi auu ja häbitundmust on, siis jäta minu peigmee rahule.

Juuli: Kas Sa hulluks oled läinud wõi. Mina pean Peetri Sulle jätma, kellel Wenemaal mõisa on?

Koosi: Kes Sulle seda kõike seletas?

Juuli: Mis see Sinusse puudub?!

9. etendus.

Juuli. Koosi. Peeter.

Peeter: (tuleb tasakesti oma peidukohaft wälja, läheb kiilides ukse poole ja teeb nagu oleks ta praegu süält tulnud.)

Koosi: Sa pead mulle ütlemä, kes Sulle kõneles, et Peetrit Wenemaal mõisa ja palju warandust on. See on tõik wale.

Juuli: Wõi wale! Kui see wale on, mis Sa jellest poisist siis nii püüad? (Läeb siis hõrraga Peetrit ja lausab sellele õrnalt) Ah Sina, Peeter. Si näinudgi, tunas Sa tulid.

Peeter: Jah, mina! Ma pean teile tunnisma et ma wastutahtmist teie juturajamise päältkuulajaks olin. Arge feda mulle pahaks pange. Ma näen, teie olete minu üle täiesti walearmamisel. Et tüli teie wahel lõpetada, tahan ma teile tõde awaldada. See ei ole tõsi, et mina Wenemaal rikas kohaomanik olen, ma olin jään lihtne ja waene tööline ja tulin nüüd igatsusest kodumaa järele tagasi, et siin rahulikult elada ja auusa tööga oma igapäewast leiba teenida. Mul on moonamehe koht Palupera mõisas juba walmis kuulatud, saan kaheljakümmend rubla rahapalka ja

armata kümme wacka wilja aastas. Kuid sääl nõutakse ka tingimata, et moonamees abielus peab olema, wallalisi inimesi ei wõeta vastu. Naene peab mõisa karja rawitsemas, nurmel sõnnikut lootamas, heina tegemas käima ja muid niisuguseid töösid tegema. Nüüd on teil siis auusad neid täieline wabadus oma südamehääle järele walida. Kas on kumbki Teist walmis minuga lehwust ja wiletsust ja rasket tööd jagama, armastuse pärast minu vastu?

Koosi: Siis on see ometi tõsi, mis te enne rääkisite?

Peeter: Täiesti tõsi! Jaan on ainult üleanetuse ja koeruse pärast niisugust muinasjuttu mian suurest warandusest wõtnud.

Suuli: Tule, Koosi. Lähme ära.

Koosi: Lähme jah. (Peetrile.) Katsu, et Sa enam oma jalga meie taluse ei too. Täiwammus niisugune. (Lähewad ukse poole.)

Suuli: Mine waestemajasse, sääl on üks wana lombak-Reet. Sellel on kange himu mehele minna, ehk soate sellega kaupa.

Koosi: Niisugune nälgjarott ja tahab ka naist wõtta. Niisugune peaks äratohitsetama. (Lähewad naerdes ära.)

10. etendus.

Peeter.

Peeter: kõnnib edasi tagasi ja räägib wahjusti ja wihakelt) Ah, kuidas mu süda täis on! Buruts teeks ma kõik maailmas. Kohe täna lähen ma siit ära. Täewale tänu, et ma alles õigel ajal osalt arusaama hakkasin.

(jääb wagašemaks). Ainult Miinaga soowissin ma enne weel rääkida, teda ainult nähagi . . . Ah . . .

11. etendus.

Peeter. Miina.

Miina: (tuleb lauldes uksest wälja, panged paaripnudega õlal, paneb panged maha, näeb siis Peetrit ja sõnub sellele lihtsalt, ilma erutuseta ja loomuliku häälega) Ah, Teie siin. Ma mõtlesin et Teie wäetalus olete.

Peeter: (sammutab Miinale lähemale ja jääb tema ees seisma) Ei. Ma ei täinud sääl ja ei lähegi enam kunagi sinna. Weel täna sõidan ma ära.

Miina: (kohkudes) Tõesti! Te lubasite ju mõneks ajaks weel siia jääda.

Peeter: Ma lubasin küll, kuid nüüd on niisugused juhtumised ettetulnud, mis wõimataks teewad, kauemini siia jääda.

Miina: Sellest on väga kahju. Ja kuidas Kossi selle üle kurwastama saab. Ta lootis ju nii väga teie pääle ja ütles, et Teie olla lubanud teda ära wõtta.

Peeter: See on wale, mina ei ole millasti lubanud teda ära wõtta ja mul ei ole kunagi niisugust mõtet olnudki.

Miina: Tõesti!? See kurwastab teda wist väga.

Peeter: Ei usu. Praegu alles jõudsin ma kohutawale selgusele, et ta mind ainult mu waranduse pärast püüdis ja kui ta kuulis, et ma waene puupaljas tööline olen ja Paluperä mõisasse moonakaks tahan

minna, keelas ta mulle koguni ära, nende majasse oma jalga tõsta.

Miina: See oli temast väga inetu . . . ma ei oleks temast seda ialgi nästunud. (jäab siis segaseks ja teeb weepangedega tegemist.)

Beeter: (õrualt, mehise tooniga) Miina, kas Teil siis minu jaoks sugugi aega ei ole, päälegi nüüd kui me varsti võib olla igawesti lahkume. (Mõttab Miinal käest kiini ja tõmbab teda hellalt kehet näitelawa ja räägib mehisel, tõhjel toonil edasi.) Miina, enne kui me lahkume, pean ma Teiega mõne tõsihe sõna räägima. Tuba sellesisaadit kui me tahetesi tarjas käisime, oliwad minu tundmused Teie vastu hoopis teistsugused kui ühegi teise naesterahwa vastu. Teie awaldasite minu pääle nii imelist mõju ja mul oli Teie lähedal hää ja armas wiibida. See tundmus Teie vastu on terme eluaeg edasi kestnud ja ma ei ole millasti ennast sellest wabastada suutnud. Alati heljus Teie kaunis, kallis kaju waimufilmade ees ja mind täitis ühtelugu mõte, ei tea kuidas ta nüüd elab ja kas ta enam minu pääle mõtlebki?! Iseäranis piinas mind mõte, et Te minu ei sallii, mõnda teist meest armastate. Kuid ma lootsin ikka . . . et te mind ei unusta, nagu mina Teidki ei suutnud unustada. Nüüd on siis wiimats ometi see õnnelik filmapilt kätte jõudnud, kus ma Teie käest küsida tohin: Miina, kas Teie soowi e ühes minuga elust läbirännata, kas Teie tahate mulle naeseks tulla?

Miina: (häbelikult) Jah, aga —

Beeter: (hõiskab) Miina! (Kaugewad üksteise kaekaske) Minu armas Miina! Si ole sääl enam mingit „agad,“ Sinust saab minu armas, wäike naesuke.

Miina: — aga ma olen waene, mul ei ole wähewatti warandust hinge pääl.

P e e t e r : (naerab õnnelikult) Nagu minulgi seda oleks. Eks nüüd ole wanašona tõsi, et iga pott leiab omale lohase kaane. Kuid Sa etsid, Miina, üks suur warandus on Sul ometi, mida paljudel muudel neindel ei ole: puhas ja rikkumata hing. Ja see on enam wäärt kui suur rahaline warandus. Ja kuule weel, Miina, see ei ole sugugi tõsi, mis ma oma waesusest kõnelesin, ma olen oma hoolsa töö ja teenistuse läbi Wenemaal kaunis rohkesti warandust ja ühe mõisa jõudnud omandada. Kuid selgemini kui kunagi enne tunnen ma nüüd, et raha ja wara ütfinda inimesele õnne ei suuda luua, waid ainult puhas südametunnistus ja õnnelik armastus.

12. etendus.

J a a n : (tuleb omal hooletumal wiisil taarutades ja trallitab).

Dh oleks mul maja ja natuke raha,
Siis wõtaksin naese ja armastaks teda.

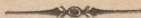
(Näeb kis Peetrit ja Miinat ja jääb kokkunult, käed ripakile waktima ja teeb niisuguse ehmatanud ja lollaka näo, et publikum tingimata naerma peab hakkama.)

P e e t e r : (laseb Miina lahti ja astub Jaani poole) Jah, wahi aga nüüd, Jaan. See ehmatab sind wiist küll wäga, et asi hoopis teistmoodi on läinud kui sina tahtsid. Sa plaanitsesid minu wastu küll halba, kuid saatuse käsi pööras selle lõik hääks, sellepärast annan ma sulle andeks. Ma annan ka sulle nõuu, edaspidi mõistlikult elama hakata ja tubli naene wõtta, kes sind waol hoiab.

J a a n : Ei, seda ma ei tee ilmaski.

Peeter: Tee seda, ja sa saad mind ükstord
weel selle hää nõuu eest tänama. Sa meie pulma
pead ka tulema, pilli mängima. (Kangeb Miinale jälle
kaenlasse. Jaan vaatab seda ikka kohkunnult ja nõuntalt päält).

(Gesriie.)



447.716

Hind 20 kop.